

ПРОБЛЕМИ ЗМІСТОВНОСТІ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС УКРАЇНИ

У нових умовах розвитку нашої державності, розбудови демократичного суспільства гостро постала проблема перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників ОВС України як нової генерації майбутньої загальнонаціональної поліції. Це необхідний процес постійного вдосконалення своєї професійної діяльності на основі новітніх досягнень науки та потреб практики, з урахуванням зарубіжного досвіду підготовки відповідних фахівців. Система перепідготовки та підвищення кваліфікації повинна відповідати принципу безперервної відомчої освіти з максимальним забезпеченням рівня підготовки працівників органів внутрішніх справ їх посадовому призначенню та подальшому розвитку і вдосконаленню суспільних відносин.

Сьогодні кількість спеціалістів з вищою юридичною освітою в органах внутрішніх справ суттєво зменшилась, що призвело до падіння професіоналізму, не зовсім якісного виконання своїх службових обов'язків. Тому система підготовки юридичних кадрів для органів внутрішніх справ є складовою частиною державної освіти. Головне її завдання – формування професійного ядра висококваліфікованих фахівців з усіх напрямків діяльності органів внутрішніх справ, надання їм необхідних знань, навичок та вмінь працювати в умовах формування ринкових відносин та розбудови правової держави.

Але оперативне оновлення знань не є традиційним підходом до системи перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників ОВС. Необхідно здійснити якісну зміну змісту та форм організації навчальної роботи, переорієнтувати її до потреб практики через підготовку освітньо-професійної програми перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників ОВС. Така програма повинна відображати соціальне замовлення практичних підрозділів ОВС України, бути інформаційним довідником для працівників ОВС, а також юридичним документом змісту освіти в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників ОВС. З цією метою необхідно узагальнити досвід роботи навчальних закладів, або спеціальних підрозділів названих форм навчання. Визначити найбільш прийнятні та чіткі терміни навчання в залежності від категорій працівників, відпрацювати навчальні плани, робочі навчальні програми, тематичні плани, а насамперед удосконалити нормативно-правову базу. Нормативно-правова база повинна відповідати вимогам часу, бути направленою на необхідність постійного підвищення рівня підготовки працівників органів внутрішніх справ у різних напрямках їх діяльності. Особливо це важливо при просуванні по службі, переході із однієї служби в іншу, присвоєнні спеціальних звань та в інших випадках пов'язаних чи зі змінами в функціональних обов'язках, чи з довгим строком перебування на одній посаді.

Професійна підготовка працівників рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України – це організований, цілеспрямований

комплекс оволодіння знаннями, умінням і навичками, необхідними для успішного виконання оперативно-службових завдань, а також для підвищення якості змісту свого освітньо-кваліфікаційного рівня в зв'язку зі змінами, які проходять в суспільному житті та законодавчому процесі.

Перепідготовка та підвищення кваліфікації – основні організаційні види навчання в системі професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ. Система організації професійної підготовки визначається Настановленням по організації професійної підготовки рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ. Дане настановлення не відповідає вимогам часу, потребує негайного доопрацювання та вдосконалення. Цей нормативний акт має бути тісно пов'язаний з розвитком іншого чинного спеціального законодавства, оскільки порядок проходження служби, грошове забезпечення, присвоєння спеціальних звань, призначення на посади, переміщення і просування по службі, атестація та інші питання, які стосуються перепідготовки та підвищення кваліфікації, вже знайшли в ньому своє віддзеркалення. Нормативно-правові акти в означеній сфері повинні складати єдину, взаємоузгоджену систему. На жаль, такого зараз не спостерігається, що з необхідністю вимагає прийняття заходів щодо відповідних змін у чинному відомчому нормативно-правовому забезпеченні, які б дійсно відповідали сучасним потребам ефективного здійснення професійної підготовки та організації навчального процесу.

Не треба відмовлятися від традиційних форм навчального процесу: лекцій, семінарів, оперативних тренувань, лабораторних занять, колоквиумів, ділових ігор та інших. Але необхідно приділяти більш уваги і специфічним професійним формам навчання.

У ролі специфічних професійних форм навчання виступають навчально-педагогічна практика і стажування в практичних органах МВС. Одна із головних задач професійного навчання спеціалістів для органів внутрішніх справ полягає в єдності їх теоретичної та практичної підготовки. Вона найкращим способом вирішується саме в процесі навчальної практики і стажування слухачів у практичних органах. Навчальну практику і стажування доцільно організовувати на базі кращих практичних органів внутрішніх справ. Строки проведення практики і стажування повинні передбачатися навчальними планами.

Слухачі та курсанти на навчальній практиці перш за все знайомляться із загальною структурою органу, функціями різних служб. При цьому закріплюються теоретичні знання і продовжують вдосконалюватися отримані в навчальному закладі навички та вміння. Навчальна практика може проводитися у складі групи (вона, як правило, носить ознайомчий характер) або індивідуально з метою формування певних навичок та вмінь. Перша має за свою мету ознайомлення з тією чи іншою службою внутрішніх справ, а також основними способами роботи її співробітників. Чимале значення для правильної організації навчальної практики має попередній інструктаж тим, хто навчається і який проводиться викладачами в навчальних закладах післядипломної освіти. Під час інструктажа формуються задачі, порядок і умови проходження навчальної практики, дається характеристика

органів (підрозділів), де перебувають курсанти або слухачі на практиці, особливості та традиції цих органів чи підрозділів. Слухачі ознайомлюються також із програмою практики, по якій даються пояснення щодо її ефективного використання. Передовий досвід використання цієї форми навчання показує, що на навчальну практику слухачам та курсантам доцільно видавати й індивідуальні завдання, які спеціально розробляються викладачами кафедр (циклів) разом із досвідченими практичними працівниками. Під час індивідуальної практики вони ведуть щоденники своєї роботи, матеріали яких використовуються для складання звітів про виконання наміченої програми проходження практики.

Сьогодні ще не знайшла належного розповсюдження в навчальних закладах така форма навчання, як екскурсія. Вона проводиться з метою розширення кругозору, закріплення і конкретизації знань слухачів та курсантів, отриманих у ході аудиторних занять.

У навчально-виховному процесі екскурсії можуть бути вступними, заключними та супроводжувати вивчення відповідної теми. Кожна із них має свої дидактичні задачі. Викладач завчасно продумує мету і зміст екскурсії, розподіляє завдання між слухачами, курсантами, визначає строки і час, а також вирішує питання про те, хто буде проводити дану екскурсію: сам або практичний працівник ОВС. Під час екскурсії вони засвоюють нові відомості, проводять спостереження, збирають необхідні матеріали, формулюють і задають питання екскурсоводу. Знання, отримані під час екскурсії використовуються на наступних заняттях при вивченні відповідних дисциплін.

Специфічною формою підвищення кваліфікацій є самостійне навчання, яке здійснюється за місцем роботи з метою систематичного поновлення і поглиблення знань, умінь і навичок працівником по роду своєї діяльності. Самостійне навчання включає в себе: вивчення документів законодавчого і нормативного характеру, ознайомлення з новою юридичною та іншою спеціальною літературою, а також вдосконалення технічної, вогневої та фізичної підготовки. Бажано, щоб навчально-методичні матеріали та методологічні підходи до здійснення самостійного навчання були розроблені закладами освіти, які здійснюють післядипломну підготовку. Такий підхід до самостійного навчання за місцем служби передбачав би можливість вивчення особливостей психології взаємовідносин працівників органів внутрішніх справ з населенням, засобами масової інформації, а також надавав би узагальнену довідкову інформацію стосовно підвищення ефективності діяльності відповідних служби та підрозділів органів внутрішніх справ України.

Надійшла до редакції 22.04.2000